

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenišl pondeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/L. — Telefon št. 213

Brzjavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravništvo: Mariljn trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglasi po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Izmišljene vesti.

Beograd, 7. febr. Z ozirom na tendenciozne in izmišljene vesti, ki jih objavljajo razni demokrati listi, predvsem ljubljansko „Jutro“, o nekakem paktu med NRS in Nemci, izjavlja glavni odbor Narodne radikalne stranke v Beogradu, da so vse tozadevne vesti premišljena volina agitacija nasproti-kov Narodne radikalne stranke, ki hočejo na ta način ovirati krasni razvoj in napredek Narodne radikalne stranke v Sloveniji.

Iz programa NRS.

II.

SOCIJALNI PROGRAM.

»Treba je razviti in urediti poljedeljski kredit, da bo po ceni in pod najboljšimi pogoji, kakor tudi kmečko zadugarstvo v vseh njegovih oblikah.« — (Resolucija iz l. 1920.)

»Kar se tiče gospodarske politike, ki je treba prizadevati z vsemi silami, da se kar najhitreje in v kar največji meri dvigne produkcija v vseh strokah narodnega dela, in da se gospodarsko življenje vrne v normalni tok. V gospodarskem življenju je treba dati možnost privatni inicijativi, da svojo blagotvorno delavnost razvije do skrajnih mej, a z državno organizirano pomočjo je treba ustvariti one ustanove, za katere je privatna inicijativa danes še nezadostna.« (Resolucija iz leta 1921.)

V teh dveh resolucijah poudarja Narodna radikalna stranka troje:

1. Društveni socializem, ki se za-zamore razvijati samo v obliki zadugarstva.
2. Državni socializem. Država naj s svojo organizirano pomočjo ustanovi ona podjetja, za katera še ni zmožna privatna inicijativa.
3. Potrebo privatne inicijative na go-spodarskem polju.

Narodna radikalna stranka je bila so-cijalistična stranka od svojega začetka. Njen program je takozvani »radikalni socializem«. V tem oziru je sorodna s stranko ruskih takozvanih »narodnjakov«, ki so se pozneje razvili v socialne revolucionarje. V Srbiji se ni mogel pri-jeti Marksov socializem, ki je priko-rižen za industrijsko delavstvo, a pognal je korenine radikalni socializem, ki je priko-rižen za poljedeljske razmere.

V svojih, gori navedenih resolucijah, poudarja stranka, da je treba »kar naj-hitreje in v kar največji meri dvigniti produkcijo«. Tudi privatna, kapitalistič-na produkcija je boljša, kakor pa nobe-na. Socialistične teorije se ne smejo gna-ti do onega absurda, da bi najprej uničili kapitalizem, predno je mogoče osnovati socialistični gospodarski red. Človek mora najprej živeti, tudi če živi kot suženj kapitalistov, bolje je, ne-go da umira lakote. Stranka hoče torej podpirati vsako privatno, udi kapitali-stično inicijativo, samo da se dvigne produkcija.

Pri tem pa stranka ne zatajuje so-cijalističnih načel. Socializem je dvojni: društveni, na zadrugi podlagi, in dr-žavni. Stranka hoče razvijati enega in drugega. V prvi vrsti pa zadugarstvo. Ker smo poljedeljska država, in ker je radikalna stranka kmečka stranka, se hoče predvsem brigati za kmečko za-družništvo. Hoče, da se organizira kmečki kredit na zadrugi podlagi, po-tem pa tudi produktivno in konsumno zadrugištvo. Istotako pa poudarja Na-rodna radikalna stranka v neki drugi paralelni resoluciji potrebo zadrugištva za obrtni stan. V Srbiji je zadrugištvo jako visoko razvito in ravno radikalci so bili od začetka najboljši narodni de-lavci na zadrugi podlagi. Zadugarstvo je najboljša komunistično-socialistična gospodarska oblika, ki se go gotovo po vsem kulturnem svetu nadalje razvijala do nepoznatih razmer. Toda te gospo-darske oblike ne moremo uvesti naen-krat in ne nasilnim potom. V tem slučaju bi — kakor so naredili ruski boljševiki — uničili sedanjí gospodarski red, pre-den bi mogli ustvariti novega. Kapitali-stično gospodarstvo se zamore izpreme-niti v socialistično samo potom razvoja in napredka splošne kulture. Država mo-ra pomagati pri razvoju zadugarstva. Toda zadugarstvo ne more obseči vseh strani gospodarskega življenja. Tu-di privatna inicijativa ne more zadost-o-vati za vse potrebe gospodarskega raz-voja. Država mora pomagati tudi delan-

sko in sama poseči v gospodarsko življe-nje, a to na dvojni način: pomagati mo-ra zadugarstvo in privatno inicijativo, dalje mora pa tudi sama direktno poseči in se pobrigati za one stvari, katerih ni mogoče na dober in za splošnost kori-sten način urediti niti potom zadugar-stva, niti potom privatne inicijative.

Tako naj sodelujejo med sabo in tek-mujejo: država, zadugarstvo in privatna inicijativa, da se razvija gospodarsko življenje iz kapitalističnega vedno bolj v socialistično gospodarstvo.

To hoče Narodna radikalna stranka. V drugih resolucijah poudarja, da ho-če ščititi gospodarsko in socialno šibkej-

Italijanski parlament.

PRED RATIFIKACIJO RAPALLSKE POGODBE? — ITALIJA SE BOJI NAŠE DRŽAVE. — ZBORNICA SPREJELA WASHINGTONSKO KONVENCIJO.

Rim, 7. febr. (K) Ministrski pred-sednik Mussolini je predložil poslan-ski zbornici na njeni večerajšnji seji za-konski načrt o konvenciji glede izvedbe rapallske pogodbe. Zbornica je najprej razpravljala o washingtonski razorožit-veni konvenciji.

Poslanec Giunna (fašist) je zavra-čal francosko zatiranje, da se Italija po razsulu avstro-ogrške monarhije ni-ma ničesar več bati na Jadranskem morju in je izjavil, da mora Italija ob-račati svojo pažnjo na Jugoslavijo.

Mornariški minister Thaon de Revel je izjavil, da se je stališče Italije po vojni znatno poslabšalo. — Pred vojno je obstajala varnost na morju v tem, da je bila Italija krita na vzhodu ali pa na zahodu, dočim danes ni več te možnosti. Minister je na to utemeljeval potrebo po mornarici, ki mora biti tako močna kot francoska.

Ministrski predsednik Mussolini je imel na to daljši govor, v katerem je izjavil, da se je washingtonska konfe-rencia otvorila tako, kakor vse druge konference, namreč z velikimi upi, da pa so uspehi le neznatni. Po njegovem mnenju ni mogoče doseči večnega miru med narodi. Italija se je pridružila washingtonski pogodbi, da ne bi zbudi-la sum, češ, da išče vojno. Da pripo-roča fašistovska vlada to pogodbo, da se sprejme, dokazuje splošne smernice zunanje politike italijanske vlade.

Zbornica je nato sprejela washington-sko konvencijo, sklenjeno 6. februarja 1922 med Italijo in Zavezniškimi drža-vami. Nato je zbornica sprejela dogo-vor, ki se nanaša na zaščito nevtalcev

Volilno gibanje.

Beograd, 7. febr. (B) Minister za pošto in brzjav Velja Vukičević je odpotoval snoči v Banjo luko, da iz-ravna nesoglasja, ki so se pojavila pri kandidaturah Narodne radikalne stran-ke.

Beograd, 7. febr. (B) V Ogulinu kandidira na demokrati listi »želez-ni« general Mihajlo Živković, katerega so demokrati prepričali, da ima prvo-vrsten politični talent.

Sarajevo, 7. febr. (B) Tunkajšnji »Jugoslovenski List« je pred par dnevi prinesel vest, da je Vatikan prepove-dal vsem katoliškim duhovnikom v na-ši državi, da kandidirajo pri volitvah na skupnih listah s pravoslavnimi sve-čeniki. Danes demantira list to vest in pravi, da je s kompetentne strani po-blaščen izjaviti, da Vatikan ni izdal take prepovedi.

Beograd, 7. febr. (Z) Neodvisna delavska stranka priredi te dni zboro-vanje, ki naj določi kandidate za ona okrožja, o katerih misli, da bo gotovo dobila mandate.

TURŠKE GROŽNJE.

Carigrad, 7. febr. (K) Turški li-sti objavljajo povelje carigradskega vo-jaskega poveljnika, po katerem se imajo vsi aktivni in upokojeni častniki nemudoma javiti, sicer bodo kazno-vani.

Carigrad, 7. febr. (K) Turški po-veljnik v Smirni je obvestil poveljnike zavezniških vojnih ladij, da je dobil povelje, da jih prisili, da se odstranijo, ako se ne bi odzvali pozivu, zapustiti Smirno.

Lausanne, 7. febr. (K) Ismet paša in njegovi glavni sodružniki so danes odpotovali iz Lausanne, kjer bo turško delegacijo zastopal njen tajnik.

Izenačenje uradniških prejemkov.

MINISTRSKI SVET JE NA PREDLOGMIN. ZUPANIČA SKLENIL IZENAČENJE DOHODKOV PREKOSAVSKEGA URADNIŠTVA IN POVIŠAL PRE-JEMKE URADNIŠTVU POŠTNO-ČE-KOVNEGA URADA V LJUBLJANI. POMOČ SIROTAM.

Beograd, 7. febr. (Izv.) Na da-našnji seji ministrskega sveta se je razpravljalo o izenačenju draginskih doklad državnim nameščencem. Po ob-sirnem referatu ministra dr. Zupaniča, ki je izčrpno poročal o bednem polo-žaju uradnikov, je ministrski svet sklenil izenačenje dohodkov prekosaškega uradništva. V ta namen je ministrski svet votiral kredit v znesku 93 milio-nov dinarjev za čas od 1. marca do konec junija t. l. Za kritje teh izdatkov

VAŽEN PREDLOG MINISTRA ZA PROSVETO.

Beograd, 7. febr. (B) Minister prosvete je predlagal finančnemu mi-nistru, naj v načrtu izprememb zakona o dnevnih državni nameščencem sprej-me sledeče določbe: 1. da se omoženim učiteljem prizna polne draginske doklade, 2. da se Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sušak in Kastav uvrste v I. draginski razred in 3. da se učiteljem v južnih krajih države zvišajo dra-ginske doklade.

ALBANSKI POSLANIK PRI KRALJU.

Beograd, 7. febr. (Z) Kralj Alek-sander je sprejel v svečani avdienci novega albanskega poslanika, generala Ali Rizo Kolono. Ta avdienca je v

Mariborska občinska seja.

PRORAČUN MESTNE OBČINE KONČNO SPREJET!

Maribor, 7. febr. (Izv.) Za da-našnjo sejo občinskega sveta, na kateri se je imelo končno veljavno glasovati o proračunu za 1923, je vladalo veliko zanimanje. Galerija je bila nabito polna. Tudi občinski svetniki so se zbrali sko-raj polnoštevilno. Manjkali je od SLS samo oboleli dr. Verstovšek, od članov narodne socialistične stranke pa štirje občinski svetniki, dočim sta bila so-cijalistični in demokrati klub polnošte-vilno zastopana.

Župan Grčar odvarja ob 7½ sejo, konstatira sklepčnost ter poroča, da mesto odstopivšega občinskega svetnika Jarha upoklicani g. Ferenc ni sprejel mandata, ker je kot izvrševalni organ okrajnega sodišča skoraj trajno odsoten iz Maribora. Župan prosi občinski svet, naj sprejme njegovo odklonitev na znanje. Dr. Leskovar (SLS) ugovar-ja temu, češ, da je g. Ferenc to tudi že takrat vedel, ko je kandidiral. Občinski svet naj se drži zadevnih določb občinskega reda. Župan opozarja, da je me-rodajen le občinski volilni red. Večina svetnikov je nato sprejela izjavo g. Fe-renc na znanje ter je bil na njegovo mesto pozvan višji preglednik g. Franc Arko v občinski svet. — Nato preide župan na dnevni red ter prosi poroče-valca, da zavzame svoje mesto. Pred pričetkom razprave zahteva besedo dr. Jerovšek (SLS), ki ugotavlja, da župan kljub nad enoletnemu županovanju še vedno ne pozna določb občinskega re-da, kar dokazuje dejstvo, da si je dal brez občinskega sveta izplačati povišek doklad, da je nadalje izplačal občins-kemu svetniku Kohlbesnu brez vedno-sti občinskega sveta provizijo in da je pri zadnjih sejah ponovno kršil občins-ki red, ko se je glasovalo o proračunu brez potrebne večine. Tudi danes se župan ni držal § 52. občinskega statu-ta, ki določa, da se mora vsaka seja sklicati tri dni poprej in objaviti dnevni red. Ker torej seja ni pravilno skli-cana, je neveljavna in so zato tudi vsi sklepi, ki se bodo sprejeli na današnji seji, neveljavni. V sled tega vlaga go-vornik v imenu kluba SLS že vnaprej protest proti eventualnim sklepom.

Na ta napad se je župan odrezal, da se je o provizijah in dokladah že toliko govorilo, da se o tem ne bo več raz-pravljalo, prepušča dr. Jerovšku, da o stvari lahko še desetkrat predava. Gle-de glasovanja o proračunu je bil uver-jen, da je bilo svojčas pravilno; šele naknadno se je ugotovilo, da je manjkal en glas. Zadnja seja je bila sklepna, dokler dr. Jerovšek s svojim odhodom ni odnesel sklepčnosti iz dvorane. Nato zavrta župan trditve predgovornika, da seja ni bila pravilno sklicana in po-jasnuje podrobnosti. Dr. Jerovšek od-

se bodo porabili dohodki carine pri izvozu koruze, ne da bi se povišali davki.

Nadalje je ministrski svet na pred-log ministra dr. Zupaniča nakazal 767.000 krot za uradništvo poštoče-kovnega urada v Ljubljani.

Minister Zupanič je zahteval dva milijona za pomoč sirotam in onih, ki so trpeli škodo vsled elementarnih nezdod.

se bodo porabili dohodki carine pri izvozu koruze, ne da bi se povišali davki.

Nadalje je ministrski svet na pred-log ministra dr. Zupaniča nakazal 767.000 krot za uradništvo poštoče-kovnega urada v Ljubljani.

Minister Zupanič je zahteval dva milijona za pomoč sirotam in onih, ki so trpeli škodo vsled elementarnih nezdod.

IZ SEJE MINISTRskega SVETA.

Beograd, 7. febr. (B) Snoči je bila na stanovanju ministrskega pred-sednika Pašića seja ministrskega sveta, ki se je bavila z notranjim položajem. Notranji minister Vuličić je poročal o dogodkih v Crikvenici in Kostajnici, ki pa se niso vršili tako, kakor so poro-čali listi. Obvestil je tudi člane vlade o zadevi »Hrvatskega Lista« v Osijeku. Finančni minister dr. Stojadinović je poročal o finančnem položaju države, minister dr. Zupanič pa o svojem po-tovanju po Sloveniji. Ministrski svet je razpravljal tudi o zunanem položaju, zlasti o ratifikaciji rapallske pogodbe.

ODKLONJEN KOMUNISTIČNI PREDLOG.

Lille, 7. febr. (K) Socialistični kongres je odklonil predlog komunistič-ne stranke o ustanovitvi enotne fronte za akcijo proti zasedbi Poruhrja.

DANAŠNJE PRIREDITVE.

V Ljubljani:

Drama: »Madame Sans Genes«. R. D.

Opera: »Mefistofeles«. Red C.

Kino Matica: »Dedinja milijonov«.

Kino Tivoli: »Napoleonova hčerka«.

Liya Mara.

Kino Ideal: »Zločinska roka«.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Traviata«. Red B.

Gostuje Z. Knittl, član zagrebske opere.

V Celju:

Celjsko mestno gledališče: »Sedem-najstletni«, drama v štirih dejanjih.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Trnkoczy na Mestnem trgu in Ramor pri kolodvoru.

Ne pozabite Jugoslovenske Matica!

Korošcem in njihovim prijateljem v Jugoslaviji.

II.

V prvem članku sem govoril samo o nalogi naše diplomacije in vlade v korist Korošcev in Gradiščanskih Hrvatov. Docela sem se izognil položaju in slučaju, ki bi nastal ob kakem velikem evropskem gibanju ali takoj, ko bi se Avstrija priključila Nemčiji.

Ali poleg teh velikih vplivov in pritiskov moramo imeti pred očmi tudi tisto podrobno delo za ohranitev, razvoj in napredek naše manjšine v Avstriji. Nihče nam ne sme zameriti, ne braniti, ako moremo in hočemo v tem pogledu kaj pomagati. Italijani imajo svoje društvo »Dante Alighierie«, ki ima po pravilih nalogo, da skrbi za italijanske manjšine zunaj Italije. Nemci so imeli in imajo »Schulvereine« in »Südmärkte«, ki imata isti namen, kakor »Dante Alighierie«. Mi vemo dobro, da dobivajo naši Nemci poleg moralne tudi materialne podpore iz tujine. Dokler gre samo za kulturne svrhe, ne moremo ničesar storiti, ne braniti, ne preprečiti. Ali isto pravico imamo tudi mi!

Toda Nemci so lahko precej mirni, mi ne le da ne znamo voditi kakšne irendente, niti najprimitivnejšemu kiturnemu sodelovanju nismo kos. Do plebiscita in še par mesecev čez je še bilo nekaj zanimanja za Korošce, tudi smo nekaj storili in nabrali, ali ta slava prvega navdušenja je že zgorela in velika narodna bol je malone pozabljena. »Koroški Slovenci« je po razmerah dobro urejevan list, lepo služi svojemu namenu, po ceni je tudi, — ali vprašajte: koliko naročnikov in podpornikov ima v celi Sloveniji? Prsti na rokah več nego zadoščajo za vse tiste, ki so ga letos že kaj plačali, v obče pa jih je komaj nekaj malega več, ki ta list prejemajo. In kaj storimo za vse one kulturne potrebe koroških bratov, ki bi morale biti naša skrb? Pomoč od strani našega naroda je docela izostala. Nemci naj torej lepo mirno spe, od tu ne grozi nikak nevarnost, da bi dobivali koroški Slovenci izdatnejšo pomoč.

Še slabše je v Gradiščanskimi Hrvat. Koliko je bilo zadnje čase pisarje o teh čudežnih in skor pravljicnih Hrvatih, odprla se je pred nami neka zgodovina, ki je naša žalost in sramota, da smo tako malo vedeli o preteklosti in sedanjosti teh svojih kolonistov od Donave do Sv. Gotharda, — s tako lepim programom so izšle »Hrvatske Novine«, kako divno lepo izpolnjujejo svojo nalogo od številke do številke, kako veliko programatično delo so razvile in ga hočejo izvršiti — a kakšen je bil odmev iz cele Hrvatske? Nekateri listi so priobčili poslane jim spise, drugi so nekaj malega napisali sami — in oglasilo se je vsega vkup 5, recimo in piši: petorica naročnikov. Drugače niso prešli Hrvatje niti ene knjige ne glasb, katerih so pevstva društva naravnost gniljivo prosila. Saj ne vedo, kaj Hrvatje sploh imajo, ne vedo, kje kupiti in kaj bi bilo za nje primerno. Da je šlo pre analognam za Nemce, kaj bi ti storili? Takoj bi se sestavili v Zagrebu odbori dijakov in meščanov, ki bi zbirali knjige in pošiljali jih čez mejo. Se-

stavil bi se odborček glasbenikov, ki bi določili cel program, kako naj se razširi nemška pesem po Gradišču, kako naj se poučuje po pravilu: od lahkega do težjega, od priprostega do umetnega petja. In not bi bilo na kupe! Tu pa niti ene pesmice še niso dobili O Madžari in Nemci, le mirni bodite, naši Hrvatje vam ne bodo delali zgage. Imajo preveč opravila s hrvatsko republiko in drugimi nujnejšimi posli!

Za tisto toli potrebno podrobno delo je torej preslabo poskrbljeno. Delitev dela, centralizacija, avtonomija, ali kakor bi že hoteli to imenovati, se torej ni obnesla. Slovenci sami nismo sposobni, da poskrbimo za Slovence, Hrvatje še manj, da bi imeli na skrbi Hrvatce. Poklamo torej dosledno dalje in izročimo to skrb največji državni stranki, ki danes ne more biti druga nego je — Narodna radikalna stranka. Ta naj razprostre svoja krila po celi državi, a naj ima tudi svoje dolžnosti povsod.

Nočem reči, da bodi s tem konec naših skrbi, ako se zateče pod okrilje NRS, ne, vse ostale stranke naj za božjo voljo sodelujejo, ali za to veliko nalogo naj prednjači največja stranka in vspeh bo zagotovljen!

Zato pa počaj napmetneje, ako se Primorci in Koršci okleno NRS, isto tako vsi tisti Slovenci in Hrvatje, ki simpatizirajo s onkrajmejnimi brati ter jim želijo pomagati. Najbolje pa bo to delo opravljeno, ako izročimo glavno skrb največji stranki v državi. Ako nam ona ne bo mogla in znala pomagati, kdo pa? Ali da bo tudi hotela pomagati, to bodi naša skrb s tem, da pri volitvah sodelujemo z NRS. Ako bomo v tej stranki zastopani, potem bo naša skrb tudi živa skrb te stranke.

Naši Primorci in Koršci so šli doslej po veliki večini s stranko, o kateri so čutili, da je bolj radikalna. Radikalizem je že naša stvar; mi precej radi udarimo v najhujša mravljična gnezda in oster, neizprosni boj nam je prisojen, saj smo v takem boju vzrasli, v oster boj so se izkristalizovali naši značaji. Zato nam vstop v Narodno radikalno stranko ne bo težek. Seveda utegne postati NRS z našim vstopom še bolj radikalna; česar je pre malo, utegnemo mi dobiti. In tako je prav. Kajti stranka želi novih moči, novih delovnih sil, novih idej, saj pravi v svoji poslanici Slovincem:

»Zato uprava NRS kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovincem smatra, da je prišel pravi čas, ko lahko izpolni svojo neposredno dolžnost tudi napram narodu v Sloveniji.

...Naš program ni plod trenutnih, čisto zapeljivih političnih kombinacij in manevrov, ampak je zrasel iz dolge naporne dobe, ki le je bil zadnji smoter, da naš narod, svoboden v svoji državi, postane gospodar svoje usode in stopi tako v isto usodo z doslej srečnejšimi naprednimi narodi.

Tako lepo nas kliče NRS na skupno delo. Ali naj ostanemo gluhi nasproti tako lepim vabilom? Ne, ker škoda bi bila v glavnem na naši strani!

G. N.

NEMČIJA.

— Predsednik Löße o nemški katastrofi. Nedavno se je vršil v Vratislavi pokrajinski zbor srednješkolskih socialistov. Predsednik nemškega parlamenta Löße, ki se je dan poprej vrnil iz Poruhirja, je referiral o položaju Löße je izjavil, da bo preostalo proti koncu meseca februarja le malo Nemcev, ki bi vedeli za izhod iz katastrofe. Upanje na Ameriko oziroma Anglijo je iluzija. Upi, ki se jih stavi v Rusijo, značijo željo po nepregledni vojni med Vzhodom

in Zapadom. Nemčija in nevtiralci so vsled francoske politike tako uplašeni, da bi bilo zaenkrat težko najti novo instanco, kateri bi se Francija pokorila. Vstop socialistov v kabinet g. Cuna ne bi veliko vplival na smernice tega kabineta, ki je izdal kot prvi parolo o odporu in odpovedi plačil. Seveda bo morala sedanja vlada voditi tozadevna pogajanja in zaključiti ta mučen konflikt. Ni tudi nobenega izgleda, da bi zamogel kak pretežno socialističen kabinet skleniti nemško-francoski sporazum.

Smetanova povsod popularna »Prodana nevesta«. Na repertoarju naše opere je vsaki sezoni, le s tem razločkom, da so jo dirigirali različni kapelniki, včasih ležerno in po domače, včasih pa tudi s precejšnjo živahnostjo in s podčrtavanjem duhovite Smetanove s komiko nadahnjene glasbe. Olavne vloge so bile zasedene semetirja z res dobrimi, dostikrat pa tudi s šibkimi solisti. Torkovi predstavi, pri kateri je g. kapelnik Balatka orkester in ves ansambl podžgal z njemu nenavadno agiliteto se je poznalo, da so jo vržili v repertoar iznenada. Namesto bivše interpretirne Marinke je morala prevzeti njeno vlogo gđ. Zikova in sicer je pela v češkem jeziku, kar je posebno v dvospelvi in recitativni precej motilo. Drugače pa je podala Marinko v pevskem in igralskem oziru docela posrečeno. G. Zathay šteje Kecal po pravici med svoje najboljše vloge, g. Šimenc je Janka bel pred kratkim dokaj boljši kot toplot. G. Bratuž komične vloge prija in tudi pristojajo, vendar pa bo moral polagati poleg dobre igre tudi važnost na izobrazbo svojega organa. Vaška od dosedanjih interpretov najboljše še zadene g. Kovač. — Zbor je priden in ambiciozen. Ima pa to že nešteto krat grajano napako, da po krivdi ženskega zbora, ki ne pazi na dirigenta, zavozli iz tira. Ženski zbor začne prehitovati in nehoti potegne za seboj moški zbor, tako da je orkester kmalu za pol ali vsaj en četrt taktja zadaj. Kapelnik hoče z obema rokama spraviti ta kaos v tir, pa največkrat zastoji. Malo več pazljivosti in ta nemarna bolezen bo kmalu izginila! Predstava je drugače potekala animirano, gledalci je bilo dobro obiskano, občinstvo prav radodarno s pihaljo. Po vsakem dejanju so se morali zlasti gđ. Zikova, g. Zathay, g. Šimenc in g. Bratuž ponovno pokazati pred rampo.

Ljubljanska opera.

— »Prodana nevesta«. Ni ga kmalu gledališkega dela, ki bi imelo vkljub svoji starosti toliko življenjske sile v sebi kot naš

Društvo narodov v letu 1922.

Aktivno delovanje Društva Narodov v letu zadnjih dvanajstih mesecev se da najbolje označiti s sledečimi tremi točkami: sklep nemško-poljske konvencije o Gornji Sleziji, prva seja mednarodnega razsodišča in izdelanje in začetek izvrševanja programa finančne presosne Avstrije. Ti rezultati, ki so se dosegli na različnih poljih in z različnimi metodami, so izvanredno zanimivi in nam kažejo delavnost in gibčnost mehanizma D. N.

V Gornji Sleziji je D. N. že od oktobra 1921 naprej priporočalo mejno črto med Poljsko in Nemčijo, ki jo je izdelal vrhovni svet antante. Razen tega je za D. N. obema državama priporočalo, naj sklenejo za prehodno dobo 15. let celovito vrsto pogodb, ki naj se tičejo najbolj perečih vprašanj, kot so n. pr. varstvo manjšin, socialno zavarovanje, carinske zadeve itd. Začetkom l. 1922. so začeli zastopniki obeh zainteresiranih držav pogajanja v Ženevi, ki so se tikala nešteti vprašanj. Vodil jih je en zastopnik D. N. in po dolgih, težkih pogajanjih se je sklenila nemško-poljska konvencija v Ženevi meseca maja. Ne da bi hoteli sklepati za bodočnost, toda konstatirati moramo, da je, odkar je svet D. N. odločil gornje-slezijsko vprašanje in odkar je bila ratificirana nemško-poljska konvencija, Gornja Slezija takorekoč izginila iz vrste evropskih vprašanj. In koliko se je pisalo o tem! Zaenkrat moramo reči, da je operacija razdelitve te dežele D. N. izvršilo na neverjetno siguran in lahek način in odstranilo veliko rano na telesu bozne Evrope.

Drugo, še mnogo bolj zamotano vprašanje, ki se pa žalibog ne da rešiti s kako razdelitvijo ali kakim odlokom, kakor se je to kar čez noč zgodilo v Sleziji, je pa vprašanje ureditve in dviga avstrijskih financ in s tem rešitve Avstrije same. Dolga in silno težavna so bila ta pogajanja radi komplicitosti zadeve. Končni protokoli, ki se tičejo glavnih točk, so bili podpisani 4. oktobra 1922. v Ženevi. In takoj nato se je pričelo z udeleževanjem. Reči moramo, da se že začnajo po malem kazati rezultati tega sistematičnega delovanja. Od

takrat je prenehala avstrijska krona padati in se držl krepko na isti višini, med tem ko je prej neprestano padala od tedna do tedna. Celotni padec nemške marke v januarju, ki je potegnil marsikatero drugo valuto za seboj, avstrijski kroni ni škodil, kar je na vsak način dobro znamenje. Seveda je treba v Avstriji še ogromnega dela, da se razmere uredijo, in kar se je danes doseglo, je šele začetek začetka.

Novo ustanovljeno mednarodno razsodišče se je bavilo v letu l. 1922. z različnimi pravnimi vprašanji, tako n. pr. s sporom med Francijo in Veliko Britanijo o dekretih državne pripadnosti v Tunisu in francoskem Maroku.

Ti trije slučaj: Gornja Slezija, Avstrija in mednarodno razsodišče kažejo tri različne metode D. N. v prvem slučaju nastopa Društvo kot korporacija, ki priporoča rešitev vprašanja, v katerem se ni dalo zediniti nasprotnih strank. V drugem slučaju deluje D. N. kot organizacija, ki se trudi finančno rešiti enega svojih članov. V tretjem pa Društvo uporablja svoj pravni organ, da rešuje vprašanja juridične vrste.

S tem pa še ni našeto delo, ki ga je vršilo Društvo v prošlem letu. Koliko mejnih sporov je bilo poravnanih v Evropi! Med njimi spor med našo državo in Madžarsko, pri katerem seveda D. N. radi trgovatnosti Madžarske ni moglo ničesar doseči in je stvar uredil v naše dobro vrhovni svet antante.

Druga vprašanja, s katerimi se je intenzivno bavilo D. N., so: obramba narodnih manjšin, ureditev Albanije, zmanjšanje oboroževanja, higijska organizacija, da se sanira vzhodna Evropa. Poleg tega obstoja ekonomska in finančna organizacija za komunikacije in prevoz, itd.

S tem, da se je Madžarski dovolil vstop, je naraslo število članov D. N. na 52.

D. N. je storilo lani velik korak naprej v konsolidaciji Evrope in vsi oni, ki so mu prorovali nezmožnost ali odkarali pravico eksistence, morajo danes pripoznati, da so se motili.

Dr. P. V. B.

Politične novosti.

NASA KRALJEVINA.

— Demokratske skrbi. V sled akcije, ki so jo razvili bivši liberalci in naprednjaki, so demokati v velikih skrbih. Ker bi uspeh te akcije pomenil razpad stranke, bo g. Davidovič sklical nujno sejo glavnega odbora demokratske stranke k odločilnim posvetovanjem.

— Nemški kandidati. V zadnji seji vodstva nemške stranke, ki se je vršila v Zemunu, so bili postavljeni sledeči nosilci kandidatnih list: Dr. Ludovik Kremling za volilna okrožja južni Banat in Srem; Dr. Stefan Krafc za okrožje Sombor; Dr. Moser za Novi Sad; ravnatelj Michael Treiss za Subotico in sodni svetnik dr. Viljem Neuner za okrožje Velika Kikinda.

POLJSKA.

— Sanacija poljskih financ. Kakor se doznava iz Varšave, so smernice okvirnega zakona glede sanacije poljskih financ že določene. Zakon temelji deloma na mirovni pogodbi in na gospodarskih dogovorih s sosednimi državami. Budžetno ravnanje bo predvidoma vzpostavljeno v treh letih.

FRANCIJA.

— Stališče francoske in nemške socialne demokracije. V mestu Lille se je vršil kongres francoskih socialistov, na katerega je bil povabljen tudi zastopnik nemških sodrugov, posl. Hilferding. Le-ta je v svojem govoru povdaril, da so nemški socialisti vedno zahtevali od nemške industrije, naj se položi jamstva, ki bi izključevala kakršnokoli vojaško okupacijo. Stranka združenih nemških socialistov da si le vedno prizadevala v tej smeri, toda istočasno so v mozemstvu nastali dogodki, ki so prizadevanja onemogočili. Hilferding je nadalje izjavil, da je rešitev gospodarskega znača-

la mogoča. Nemški socialisti upajo na intervencijo. Napolje je apeliral na francosko delavstvo in na proletariate vseh dežel, naj ničesar ne opuste, kar bi moglo povzročiti to intervencijo. Hilferdingov govor je bil z viharim oduševljenjem sprejet. Generalni tajnik francoske socialistične stranke je, kakor poroča »Petit Parisien«, odgovoril Hilferdingu, da si žele francoski socialisti nemško-francosko entente, ki je po njihovem mnenju edino sredstvo za ohranitev svetovnega mira. Angleški delegat se je priključil mnenju francoskega govornika.

ITALIJA.

— Fašisti in prostozidarji. Nedavno se je vršila v Mianu seja političnih komisarjev, ki so referirali Mussoliniju o stanju v posameznih pokrajinah. Mussolini je pohvalil njih delovanje, povdarjal, da so čimtelj, ki veže vladu, stranko in ljudstvo. V ospredju oficijelnih razgovorov se je nahajalo stališče, ki so ga zavzeli regularni prostozidarji. Ker se je na zborovanju delegatov »Velikega Orienta« (loža) v Rimu ponovno povdarilo, da stoji prostozidarstvo neomalom na stališču meščanske svobode in konfesionalne šole ter da se vsled tega ne more kot nadstrankarska skupina priključiti nobeni stranki, se je s strani politične agencije »italica« ozglosalo kot nasprotno fašizmu. Sedaj uprizarjalo nacionalistična in katoliška glasila metropole veliko govorilo, da »Giornale d'Italia« zatrjuje, da se bo v bodoči seji velikega sveta fašistične stranke ugotovila nezdružljivost obeh članstev. Mnogo fašistov, celo nekaj ministrov, je postavil pred vprašanje svoje vesti. V liberalnih krogih se smatra napade proti framasonstvu kot nepotrebne koncesije Vatikanu. Arhive prostozidarskih lož so baje že spravili na varno.

naševa kronološko vsa njegova dela, tako, da si ustvari čitatelj prav lahko celotno sliko o Jurčiču. Opomnje koncem knjige so sicer kratke, vendar dovolj bogate, da nam razlože težje umljivo. Ali naj hvalimo Jurčika Kozjaka? Tega pač ni treba. Daj sem knjigo čitati svojem 12 letnemu fantu. Začel jo je brati in jo bral, bral. Še k večerji sem ga moral trkrat klicati, dokler ga nisem z grda spravil od Kozjaka. Pravijo, da ima otrok prav izvrstno čut zato, kar je dobro in lepo. Tu imamo pač najlepši dokaz za kvalifikacijo Jurčiča. Popolnoma razumem ljudi, da so segli po Morhorjeve družbe knjigi, ki je prva priobčila Jurčika, s takim ognjem, da je moral župnik Hinek tri zaporedne nedelje pridigovati v stiški cerkvi samo o Kozjaku. Je pač ljudska knjiga, pisana iz ljudstva za ljudstvo. Naše čitalnice in izobraževalna društva bodo naročile po več izvodov tega zvezka, ker bo popravevanje po tej knjigi zelo veliko. Jurčič je pristen, slovenski, narodni pisatelj, čita ga rad gospod in kmet, delavec in izobraženec. Vsakemu nudi nekaj, ker je pristen sin svojega naroda, iz Dolenjske izrastel in zato narejen iz naše grude.

— Ivan Matičič. Na krvavih poljanah. Trpljenje in strahote z bojnih pohodov bivšega slovenskega planinskega polka. — Strani 272 in 25 slik. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena vezani knjigi 32 Din. — Izšla je knjiga, kjer so opisani skoro vsi bojni pohodi bivšega slovenskega planinskega polka od prvega do zadnjega dne svetovne vojne. Pisatelj, ki je živel skoro ves čas pri polku in fronti kot navaden trpin, opisuje objektivno in živo vse strahote, ki so jih trpeli naši ljudje, opisuje zločine, ki so jih uganjali nad našim moštvo avstrijski oficirji in krvniki. Presejaljivo so prizori o Doberdobski planoti.

Plemenito maščevanje.

Iz akademičnih krogov smo prejeli in objavljamo:

Velikodušnost ministra Zupaniča nas je naravnost očarala. Doslej smo bili namreč v slovenski politiki navajeni, da je smatral vsak politik, ko je prišel na vrh in do moči, za svojo prvo in glavno nalogo, da se brezobzirno mašuje nad svojimi osebnimi nasprotniki. Široki slovenski javnosti je namreč znano, kako so baš nekateri člani univerze z infernalno zloba do zadnjega časa napadali dr. N. Zupaniča po kletah, kavarnah in časopisih. Večina resnih in častivrednih profesorjev je tej slepi strasti osebne sovraštva udane herostratske nature svarila in jih delala odgovorne za vse nepravice, a zaman. Z velikodušno gesto je minister Zupanič vsa ta žaljenja zbrisal in prvi njegov korak v Beogradu ga je vedel v ministristvo prosvete, da s svojim vplivom in ugledom izpostavi v sporazumu z rektorjem, g. prof. dr. A. Ušeničnikom imenovanje profesorjev, ki so bili predlagani že lanske poletje, ko je deloval še parlament in so bile blagajne še polne boljše valute, ko je po volji ljudstva zborovalo še 40 slovenskih poslancev in dva aktivna ministra v Beogradu in zastopalo tudi interese slovenske univerze v Ljubljani.

Velikodušnost te poteze se odrazi še divneje, ako obnovimo osebno reminiscenco iz neke javne tajnosti, za kar pa že vnaprej prosimo oproščila g. ministra. Že pred par leti bi se bila imela izvršiti izvolitev dr. N. Zupaniča profesorjem etnologije na ljubljanski univerzi. Ker niso imeli strokovnjake referenta, se je obrnil dekanat na strokovnjake v Beogradu in sicer na svetovnoznane kapacitete in akademike (red. prof. etnologije dr. Tihomira Glogjeviča, prof. jugoslovenske zgodovine dr. Jovana Radonića in prof. geografije dr. Pavla Vulevića). Vsi trije so oddali najpovoljnejše, strokovno utemeljeno mišljenje in ga kar najtopleje priporočili za rednega profesorja. Navadno zadoščata dva referenta, ali g. profesor dr. I. P., ki se je baje zapregel, da Zupanič ne pride na univerzo, dokler bo on z zadnjim mazincem migal, je hotel še četrtega, ki naj bi odlično mišljenje treh kolegov akademikov ovrgel in tako za vedno pokopal dr. N. Zupaniča. Ali ta četrti, poštenjak in učenjak svetovne slave, g. prof. dr. Ivan Čirič, ni naselil osebnim intrigam P. somišljenkov, ogorčeno je odklonil podlo igro in oddal posebno odlično mišljenje o Zupaničevem znanstvenem delu; da posebej ožigosa P. infamijo, je g. prof. Čirič gospode pomenljivo opozoril, da napravlj ljubljanska fakulteta veliko pogreško, ako ne izvoli dr. N. Zupaniča.

Tako je na stvarnem polju sramotno pogorel prof. dr. I. P., a v svojem slepem sovraštvu ni odnehal, zanašajoč se na svoje zadnje orožje, svojo »nedoseženo in nepreračunljivo psihologijo«. Pred odlično sejo si je za hrbotom dekanata in priznanjih beogradskih kapacitet poslal peto mišljenje v obliki zasebnega pisma na koščku papirja — od največjega osebnega nasprotnika dr. A. Zupaniča. Ko se je potem v seji prečitalo uradno in odlično mišljenje prof. Čiričeva, je bil ves kolegi prepričan, da je s tem izvolitev dovršena. Tedaj pa se je z narejeno, sugestivno pozo in narejeno fascinujočim pogledom dvignil dr. I. P. ter izbral svoj zadnji psihološki bluff s pismom dr. Jovana Erdeljaničevića, s kojim se mu je res posrečilo iznenaditi in zbegati kolegi, čeprav pomenijo po zdravi logiki štiri mišljenja superiornejh kapacitet več nego zasebno pismo inferiornega človeka, pri tem niti ne nvažavajo priloženih odličnih priporočil poljskih, čeških in angleških strokovnjakov.

Zato ni čudno, da so se čutili beograjski profesorji razžaljeni in da je prof. Radonič protestiral proti takemu, vsem zakonom kolektizmično, akademski časti in prepotrebne jugoslovenske vzajemnosti v obraz bližnjemu postopanju. Pa tudi na beograjski univerzi je dobil dr. Zupanič sijajno zadoščanje s tem, da je vstal proti istemu zavratnemu dr. Erdeljaničeviću v javni seji l. 1921. dekan filozofske fakultete, g. prof. dr. Nikola Vulić in izjavil, da se neresnično in brez vsake podlage očitki dr. Erdeljaničevića, ki jih je iznesel l. 1912. v neki seji in odsotnosti dr. Zupaniča, ko se je ta mudil tam daleč v Carigradu in ni mogel dati takojšnje pojasnila.

Smatrali smo za svojo dolžnost, podati javnosti to pojasnilo, da se razvidi: 1. Kdo ruši jugoslovensko vzajemnost, ali Beograd ali Ljubljana; 2. da posvetimo v zakulisno delovanje nekaterih profesorjev, ki so večji v razdirajočem intriganstvu nego ustvarjajočem znanstvu; 3. da v tem lepih luči zasije simpatični značaj pravega znanstvenika in gentlemana, našega ministra Zupaniča, kajti dobrota srca je navedla kulturna pridobitev.

kjer so se obupno borile slabotne čete napram dvajsetkratni italijanski premoči. Potem pa v gorovju borba s plazovi, z zameti. Pohod v južne Tirole, dalje beg po Galiciji. Strašni so prizori od Hudega loga, kjer so umirali naši mošči in sinovi, pretežitjivo so kriki umirajočih. Dalje Fajtji hrib, Spacapani. Potem pa strahote s Sv. Gabrijela, kjer je doživel polk svojega Golgota. Človeku se zdi vsa ta groza nekaj neverjetnega, a je vendar tragična resnica, krvava zgodovina, ki jo je pretrpelo toliko in toliko tisoč naših fantov in mož. Dalje poraz italijanske armade, pohod v Italijo. Strahovite boje ob Plavi, poraz avstrijske armade, njen razpad, in dalje upor polka in njega zakletev. V knjigi je naštetih vse počni živih prič, ki svedočijo za neovržno zgodovino tega stranskega trpljenja. Delo izpolnjuje še 25 izvornih slik, ki predstavljajo vso kruto resničnost bestialne vojne. Za vse one tisoče in tisoče, ki so pri polku trpeli, bo to prava spominjska knjiga, zanimiva pa bo tudi za vse, ki nimajo pojma o grozotah na fronti. Knjiga bo zanimala tudi naše neodrešene brate, ker na njih zemlji se je vršila vsa ta strašna žaložra in tudi njim je delo posvečeno. Kako so razpadali domovi, kako so razpadale cele vasi, kako je ginila vsa dežela. Pisatelj je gledal njeno razdejano, njeno zasuzenje, v duhu pa vidil tudi njeno odrešenje. V vizije osvete dvigne zasuznjene brate iz robstva.

— Proslava 450. rojstnega dne Kopernika. Na vzpodbudo poljske vlade se proslavi 450. rojstni dan znamenitega astronoma Nikole Kopernika v njegovem rojstnem mestu Torun. Sodelovali bodo astronomi celega kulturnega sveta. Ob tej priliki dokazujejo nekateri nemški listi, da je Kopernik nemškega rodu.

Iz življenja ruske emigracije.

Največja ruska kolonija je danes Berlin. Tu delujejo velika ruska založništva, izhajajo knjige in časopisi, tu je središče ruske meščanske kulture. V Berlinu so zbrani odlični predstavniki intelektualne Rusije zadnjih desetletij in Berlin je hkrati posredovalec med emigracijo in domovino. Dejstvo, da se ravno v Berlinu koncentrirajo rusko intelektualno življenje, ni ravno razveseljivo, najmanj pa za nas Slovane. Če se Nemcem posreči njih sistematično zasnovan načrt, pridobiti Ruse za germanofilsko svetovno orijentacijo, tedaj čaka Slované grenko razočaranje. Boljše je, da imamo že sedaj manj iluzij, kakor pa da pozneje onemoglo zapiramo oči pred gotovimi dejstvi. Svojas je dr. Kramář opozarjal na nevarnost, da si Nemci pridobijo Ruse in vsi poznejši dogodki so potrdili, da ta nevarnost obstaja in da bomo morali Slovani pri svojih političnih računih napraviti globok minus. Nemški duh prodira vedno bolj v rusko življenje doma in na tujem. Nemški duh, ki je tako spretno razorožil ruski odpor, začena Rusom imponirati, tembolj, ker sedaj oba naroda združuje in spaja — trpljenje. Zapravimo si, da je ni silnejše vezi kot je skupno trpljenje, iz katerega se izcimi najvišje-nišja oblika simpatije in solidarnosti. Tudi Rusija se čuti globoko užaljeno in ponižano. Antantofilski emigracija spoznava vedno bolj, da so zavezniški sokrivci ruske nesreče in si sugerira mišljenje — dokazov je dovolj — da je zapadna Evropa naravnost zapeljala in izdala Rusijo. Tega mnenja so pa tudi najširše mase v Rusiji, to mnenje je prodorilo v zakonita gubernijska mesta in v daljne stepne vasi; filozofi bi rekli: to je ressentiment prevaranega naroda. Seveda so tudi boljševiki razočarani in razočarani, ker vidijo v zapadnih zmagovalcih nepremagljivo oviro evropski socialni revoluciji, na drugi strani pa jih obdoljujejo, da hočejo izstradati in uničiti Rusijo zavoljo nje-nega revolucionarnega obeležja. To je tedaj tisto, kar Ruse in Nemce zbližuje, da pozabljajo na preteklost in da si očitujejo vedno večje simpatije.

Nemštvo pa ne prodira zgolj v rusko mišljenje, v ruski svetovni nazor, temveč postaja nekaj kaos celo v vsakdanjem življenju posameznika. V Parizu in drugod živi večina ruska krvna in pekuniarna aristokracija. V

Nemčiji, osobito v Berlinu, pa so naseljeni meščanski krogi: trgovci, intelektualci in drugi srednji ljudje, ki so za obnovo Rusije daleko važnejšega pomena kot aristokrati. Nedavno so nekateri berlinski ruski listi objavili več člankov o praktičnem vplivu nemške okolice na rusko zasebno in družinsko življenje. Predvsem je važnega pomena vzgoja otrok. Otroci rastejo in se razvijajo na tujih tleh, prihajajo v stike s tujerodnimi otroci in dobivajo tuje poglede na svet. To je povsem naravno. Ruski otroci obiskujejo nemške srednje in visoke šole in obvladajo nemščino skoraj pravilneje kot materinski jezik. V nemških šolah spoznajo predvsem nemško zgodovinsko in gospodarsko orijentacijo, tako da tudi nehoti mislijo več na Nemčijo kot pa na lasten narod in lastno državo. Taki otroci izgube pravi čut za domovinsko ljubezen, in če jim ne zamre popolnoma, pa je vsaj jako rahel in negotov. Če se ta generacija vrne v Rusijo, bo sicer prinesla kozmopolitskega duha, ne bo pa imela polnega umevanja za specifične ruske probleme, za rusko nacionalno obnovo.

Ruski listi se pritožujejo, da to ciganško življenje v tujini učinkuje tudi na čistost in lepoto ruskega jezika. Ne le, da mladina ne živi pri viru ruskega jezika, tudi starejši prehajajo vedno bolj v navado nemški izrazi, ki jih seveda prilagode duhu ruskega jezika. Morda je to najmanj nevarno, da je simptomatično in v celoti samo utrjuje nemško duhovno ekspanzijo v ruskem nacionalnem življenju. Tako nastaja med Rusi prvi tip ljudi, ki ga predobro poznamo tudi Slovenci: tip nemškutarjev, ki si prisvajajo nemške poglede na svet in kažejo pripravljenost za rasno asimilacijo. Seveda je to le prvi tip, nejasen in dokaj nedolžen, ali ne smemo pozabiti, da so dani vsi pogoji za njegov nadaljni razvoj.

Vendar pa imajo Rusi še vedno vez, ki jih veže okoli drage matuške domovine trdnje kot vse druge vezi. To je verska kultura, ki jo rodbinske tradicije vzdržujejo celo v družinah ateistov. Pravoslavna vera je nedvomno dobra pregraja, ki loči Rusa od Nemca in ki obrača rusko mišljenje v drugo smer. Zadržna leta se opaža tudi med ruskimi intelektualci smotrna preorientacija v kulturnem življenju. Morda je to istotako znamenje ressentimenta, krik prevarane in ponižane duše, toda z zornega oglja večnosti je verska ide-

ja ne glede na konfesionalnost edina pozitivna in rodovitna sila, ki more dvigniti sodobnega človeka na njegovo dostojanstvo. Ruski publicisti pišejo, da se vedno bolj utrjuje prepričanje, da je ateizem brezploden in prazen, podoben mrtvi roki. In ruski narod potrebuje živih, oplojavajočih sil, ki mu bodo pomagale živeti, zakaj materializem pomaga le posamezniku, narode pa vodi v nesrečo in v kaos.

To je nekoliko utrkanost iz življenja ruske emigracije. Za nas Slovane naj ruske izkušnje pomenijo nekaj več, kakor pomenijo za druge narode: naj nam kažejo pot k samemu sebi...

I. Q.

Zanimivosti.

Izkopanine.

V Arlamu blizu Benetk so kopali jame in našli tri desetletja starih rimskih legionarjev popolnoma dobro ohranjenih. Razen tega so delavci zasledili meče in drugo orožje, kar nedvomno potrjuje prepričanje, da so to vojaki rimske republike. Može, ki so prvi zadeli ob teh 30 okostnjakov, niso bili bogve kaj učeni. Izpočetka so zasumili, da gre za zločin, ki ga je zakrivila proslula »crna roka«. Obvestili so gosposko; ta pa jih je pomirila, razložila jim, da so to vojaki rimske ljudovlade. »Rimske ljudovlade?« je preprosto vprašal eden kopavcev. »Razumem: potemtakem je že vsaj sto let, odkar leže tukaj.«

V Luksorju so med predmeti, najdenimi v grobnici kralja Tut-Ank-Amarna, dobili docela ohranjen rokavico. To je prva egiptovska rokavica in najstarejša, kar jih poznamo. Napravljena je iz tenkega tkiva. Najditelj so ugotovili, da jo je rabil Faraon, ko je bil še dete, in sicer pri streljanju z lokom. To odkritje je dvakrat pomembno: kot dokazilo za zgodovino rokavic skozi dolge vekove in kot športni milijal ljubiteljem samostrelcem.

Pebreski mozaični. Na posestvu Pebra, ki leži v Vinonu (okraj Var) na bregovih Verdone in Via Romanae so zadnje čase zasledili pri izkopavanju zanimive rimske stariše. Dokazano je, da je v galorimski dobi tam stalo poslopje. Za sedaj so razgledali sodo dolgo 19 m in široko 3,4 m, tlakovano z marmornimi kockami. Na drugi strani so obnašli stanič, ki meri 5,4 m dolžine ter 1,85 m širine, ležečo 1 m globoko. Tlak, slajen mozaični, je bil okrašen s cvetnimi, živalmi, osebam: celota pa je predeležala triptih, nad katerim se čita Martialov stih naperjen zoper zavistneže. Po tem bi človek sodil, da je stavba iz prvega stoletja. Razen tega so zasledili posode, kosce marmorja ter dve bronasti kipevi, ki predstavljata cesarja Konstanta. Vse kaže, da se bo po teh začetkih obelodanilo še dosti zgodovinskih ostankov na tem delu Provence.

»Journal des Débats« 1. febr. prinaša daljši članek o britanskih in francoskih izkopanih ob Epiru. Odkrili so pravico mrtvo mesto v pešini Salihje. Poslopja, grobovi, slike, napis iz l. 31. po Kr., orodje iz lesa in usnja, listi koženice, čigar pisava je še čitna. Franz Cumont, voditelj francoske misije, je na tem pergamentu spoznal odlomke sodnih zapisov: posojila, hipoteke, postavbo o dedovanju... Sve-tišče, posvečeno najvišjemu božanstvu, ki je Zeus Megistos, obstoječ iz palmirske velike trojice: Baalsamin, Jarhibol in Aglibol. Pod nekaterimi freskami se bere umetniški podpis »Masamos«, kar je čisto semitsko ime. Veščaki menijo, da bodo te najdbe zanimivo osvetile početke bizantinske umetnosti. Mesto v Salihji, t. j. Dura, je bil ustanovil Nikanor, prvi naseljenci so bili Makedonci. Po razpadu seleukidskega cesarstva je prišlo Partom v roke. Ko je Pompej anektiral Sirijo, je Dura prišla pod rimski upliv, popolnoma zavzel pa jo je šele Septimij Severus. V 4. stoletju je bila že pustinja. A. D.

Zakonska ločitev radi ovratnika.

Služaj se je pripeljal v Londonu. Blagajnik Sanderson je tožil za odškodnino gospo Hudsonovo, svojo taščo, ki je prisilila svojo hčer, naj zapusti moža. Sandersonovka je šla namreč v pustiv brez resnega razloga. Pred sodiščem ni znala navedi drugega nego to, da jo je soprog spremljal v tempelj, ampak ostajal pri vratih; da je pušil v jedilnici, vstajal izza mize, ne da bi bil prosil gospo Hudsonovo za dovoljenje, in da si je nekoč ob hudi vročini odpel ovratnik. Sandersonova žena torej ni imela pravega poviča za razburjenje; sicer pa je pred odhodom nežno poljubila svojo »slabšo polovico« na čelo. — Priča so se izjavljale nad vse zmedeno. Obtoženke so zagotavljale, da gospa Hudsonova nikakor ni oblastna, da je mlajšnja mati, ki ne bi bila motila zakona svoje hčere, ako bi bila ta mogla v njem najti svojo srečo. Nasprotno pa so moža očrnila, češ, da je skeptik, ki se posmejuje najsvetjšim stvarim. Ker sodišče ni moglo dognati, koliko sta kriva zakonska, je razpravljala samo glede odškodnine. Taščo je pustilo izven zadeve, ker zet ni dal dovolj utemeljenih dokazov za njene spletki. Tako so padli stroški za pravdo nanj. Počakajmo na tožbo za razpoko, če hočemo videti, je li enakopravnost obeh spolov, zagotovljena v angleškem pravu, resnično ali zgolj prazna beseda. Vedeli bomo, če britansko sodišče smatra zeta za jako krivega, kadar si odne ovratnik pred govoritvijo in nagrado taščo, ki »gosti kaže«.

»Novo zastavilo. Marsikdo je že za-ložil v zastavilnici uro svojega bližnjega, ni se pa še zaslalo, da bi bil zastavil tujega otroka. Zgodilo pa se je na Dunaju. Neznanec je stopil v eno od polodnevne v razne trgovine, nakupil dosti stvari in, ko je bilo treba plačati, je izjavil, da je pozabil denar doma. Ker stanuje čisto blizu, se vrne takoj, medtem pa naj počaka otrok kot zalog. Dete pa je navihane pobral spotoma na ulici in ga z nekoliko kronami zvalil s seboj v prodajalno. Ker ni bilo zlikovca nazaj, so jeli izpraševati malčka, ki pa je

seveda priznal, da onega moža ne pozna. Stvar se je kajpada brzo razvedela, tako da prebrisanec ni mogel svoje obrti nadaljevati popoldne.

Sestava angleškega parlamenta po poklicih. V angleškem parlamentu sedi 83 strokovnih uradnikov, 68 advokatov, 44 oficirjev, 31 ravnateljev raznih družb, 26 novinarjev in pisateljev, 24 solicatorjev, 22 inženirjev, 20 brodolastnikov, 17 kmetovalcev in 15 profesorjev.

Ognjeniško žrelo se je odprlo v italijanski vasi Francenigo ob Livenci. V jutro, dne 31. januarja je nastal silen pok in nato se je sredi trga otvorila rupa, iz katere so švigali rumeni zublji in brizgala vrela voda. Pojav je trajal vse dopoldne in odprlina se je polagoma širila, dokler ni dosegla tri metre dolgega premera.

Amerika bo zasedla Francijo. Da izsilijo vojno odškodnino, so Francozi zasedli Poruhje. Okoli Velike noči pa se jim pripodi v domovino ogromen val iz Novega sveta: 200.000 Yankeejev se pokaže spomladi v Parizu. Prinesli bodo nazaj nekaj lepega zlata, katero se je iz Evrope cedilo v New York. Ali pa bodo gostilničarji mogli vzprejeti toliko gostov? Neki poročevalec trdi, da imajo hotelirji trdno vero v svojo sposobnost, osobito trgovci se prekrbujejo s šampanjcem, ker potniki ga stradajo doma za veliko lužo.

Potomec Kristofa Kolumba. V Londonu so pred kratkim zaprili mladež odvetnika I. E. Colombosa: šundral je v Parizu in Bruslju. Diego Columbus, sin velikega najditelja, je bil svočias imenovan za guvernerja otoka Kios v Egejskem morju. Njegovi potomci so si pozneje preoblikovali ime z grško končnico.

Aparat za merjenje laži. Američani so znani po vsem svetu radi svoje iznajdljivosti, tako, da se človek niti čuditi ne more, ako sliši o kakih novi ameriški iznajdbi. Sedaj je iznašel ameriški profesor psiholog William H. Marston aparat, s katerim se more dognati, če govori človek resnico ali laž. S to najnovejšo iznajdbo se sedaj pečajo znanstveniki in so že skoro uverjeni, da ima ta aparat še veliko prihodnost. Aparat je v načelu takozvan »Sphymograph« ali »merilec krvnega pritiska«; potem njega piše poseben kazalec izpremembe pulza v obliki krivulje, kakor na primer znani barometer v Zvezdi. Profesor Marston je mnenja, da postane vsak človek, kadar se zlaže, nervozno razdražen, kar se mora opaziti na zvišanem pritisku krvne cirkulacije. To njegovo mnenje so potrdili številni poskusi, ki jih je profesor Marston napravil tekom nekaj let. Opazil je, da se pri vsaki laži pritisk krvi silno poveča, v mnogih slučajih kar za 15 milimetrov. — Ako se bo ta aparat res tako obnesel, kakor trdijo ameriški in nekatera nemška poročila, potem pač ni več daleč čas, ko bo vsako dekle oboroženo s takim aparatom, da se prepriča na licu mesta, ali jo ima izvoljenec rad zares ali samo za »spas«.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.

Odgovorni urednik: Milha Gaberšek.

Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Emil Gaberšau:

Akt štev. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

Torej moram gledati, da izginem čimprej. Bog ve, morda je policija že obveščena, morda že prihaja.

»Ej, je rekel Fanterlot, »časa je dosti, policija ni niti tako spretna niti ni hitra.«

»Vse eno!«

S temi besedami je pustila policijskega agenta samega, planila v sobo, glasno poklicala svojo strežnico, kuharico in celo malega služabnika ter jim ukazala, da izprazni predale in omare, da vržejo vse, kar je bilo njenega, v kovčge in vse s kar največje naglico. Sama se je lotila dela, ko jo je nenadna misel gnala nazaj k Fanterlotu.

»V trenutku bomo pripravljeni in potem gremo, toda kam se naj obrnem?«

»Ali vam tega ne pove gospod Bertomy? Na drugi konec Pariza? V meblovano »stanovanje«, v kak hotel.«

»Saj ne poznam nobenga.«

Policijski agent je premišljeval ter se trudil na vso moč, da ne bi izdal svojega veselja.

»Jaz pač poznam hotel,« je rekel končno, »toda morda vam ne bo ugajal; tako vino, kakor tukaj, tam ni.«

»Ali bi bila tam na varnem?«

»Če vas jaz priporočim, bi ravnali tam z Vami, kakor s princeso in tudi dobro skriti bi bili, kar je glavna stvar.«

»Kje je ta hotel?«

»Na oni strani reke, na Quaiju St. Mihiel, hotel pri Arhanglu, posestnica je gospa Aleksandra.«

Nina je ljubila hitre odločitve.

»Tu je pero in črnilo,« je rekla agentu, »napišite mi priporočno pismo.«

V eni minuti je končal.

»Pokažite gospe Aleksandreti te vrstice, lepa gospodična, in v vsem Vam bo na razpolago.«

»Hvala! Sedaj pa, kako naj sporočim Cavailonu svoj naslov? On bi mi bil moral prinesiti pismo...«

»On sam ni mogel priti,« jo je prekinil agent, »pozneje pa ga vidim in mu bom sporočil, kje Vas lahko dobi.«

Nina Gipsy je hotela poslati po voz in Fanterlot se je ponudil, da ga preskrbi in se na ta način odstrani.

Sploh je imel srečo ta dan. Komaj je stopil iz hiše, je pripeljal mimo voz, ki ga je takoj ustavil.

»Počakaj tu na majhno, plavalasol in temno-polto damo, ki bo prišla iz te hiše z mnogo prtija-ge,« je ukazal kočijažu, ko mu je bil povedal, kdo da je. »Če zahteva, na jo popelješ na Quai St. Mihiel, počti z bičem; če ti navede drug naslov, stopi, predno se odpelješ, s sedeža, kakor da mo-

raš kaj popraviti; jaz bom ostal v bližini, da bom vse videl in slišal.«

Res je vstopil na drugi strani ceste v vinotoč. Še ves omoten od vsega, kar je slišal, si je hotel svoje misli nekoliko urediti.

Komaj je imel čas za to, ko je zaslišal glasen pok biča čez cesto.

»Nina se je odpeljala k »Arhanglu.«

»Tako je prav,« je vzkliknil vesel, »ta mi je na varnem.«

Četrto poglavje.

Ono uro, ko je prišla Nina v hotel, ki ga ji je bil Fanterlot priporočil, so zaprli Prosperja za- pri Prosperja v policijski zapor. Od trenutka, ko je samega sebe obvladal, ga hladnokrvnost ni več zapustila.

Zaman so prežali ljudje okrog njega, ljudje z dobrim opazovalnim talentom, na izraz slabosti v njegovem pogledu ali na dvoumen izraz v obrazu, ostal je kakor iz kama.

Celo za brezčutnega za njegov strašni položaj bi ga bili mogli smatrati, če bi ne razodevalo njegovo hitro sopenje muko, ki ga je tlačila; tudi pot, ki mu je stal na čeln, je bil znak muke, trpljenja in strahu.

Pri policijskem komisariju, kjer je ostal delj kakor dve uri, da so dobili nadaljna povelja, se je razgovarjal z obema stražnikoma, ki sta ga stražila.

Proti poldnevju je izjavil, da hoče nekaj jesti, ker je še teš. Prinesli so mu iz sosedne gostilne kosilo; jedel je s precejšnjim tekotom ter izpil skoro celo steklenico vina.

Med tem, ko je bil tu, je prišlo najmanj deset varnostnih agentov in raznih policijskih uradnikov, ki so imeli vsako jutro opraviti s policijskimi komisariji, ter so ga radovedno ogledovali. Vsi so soglašali v mnenju o njem, da je premeten lisjak, ki ga bodo pač morali zaradi njegovega sumljivega miru držati v varnem zaporu.

Ko so mu rekli, da čaka spodaj voz, je hitro vstal, prosil pa je, da si sme prej zapaliti smotko, kar se mu je dovolilo.

Pred komisarijatom je bila prodajalka s cvetlicami; kupil je od nje majhen šopek vijolic. Ko je gospa zapazila, da je aretiran, mu je zaklicala: »Mnogo sreče, ubogi gospod!« Sočutna beseda ga je ganila in odgovoril je:

»Hvala, dobra gospa, že dolgo nimam sreče.«

Bilo je krasno pomladansko vreme in ko so se peljali po cesti Montmartre, je Prosper od časa do časa pogledal skozi okno ter se smehljaje pritoževal, da ga bodo pri tako lepem vremenu zaprli, ko je vsak rad na prostem.

»Čudno je, malokdaj sem si želel tako iti na sprehod!«

Eden izmed stražnikov, debel, vesel človek, je odgovoril z glasnim krohoto.

»To pač razumem,« je rekel.

V pisarni, kjer je bilo opraviti običajne formalnosti, je odgovarjal Prosper s ponosnim zaničevanjem na neizogibna vprašanja, ki so mu jih

stavili. Seže, ko so mu ukazali, da mora izprazniti žepi in ko naj bi ga bili preiskali, se je zaveselila ogorčenost, obenem pa tudi solza v njegovih očeh. Toda le za trenutek, potem je pripustil, da so ga pretipali od glave do nog, med tem ko je moral na razprostrti roke, da se prepričajo, da nima v obleki skritega ničesar sumljivega. Morda bi ga bili preiskavali še bolj natančno in za njega še bolj poniževalno, če bi se ne bil vmešal neki srednje star gospod z belo kravato in zlatimi očali, ki se je grel pri peči, kakor bi bil tu doma.

Očividno se je začudil in zelo vznemiril, ko je zagledal Prosperja v spremstvu paznikov; že mu je hotel stopiti nasproti, pa si je premislil.

Kljub svoji zmedenosti je Prosper zapazil, da ga ta mož neprestano opazuje in da ga očividno pozna. Kolikor pa se je tudi trudil, se ni mogel spomniti, da bi ga bil kdaj videl.

Ta gospod je bil Lestok, eden najslavnejših uradnikov policijske prefektore. Po njegovem naslopu bi ga bilo mogoče smatrati za predstojnika urada.

Ko so hoteli ljudje, ki so Prosperja preiskavali, dati blagajniku sleč še čevlje, da nima morda tam skrite kake pile ali kako orožje, jim je gospod Lestok namignil in rekel: »Dosti!«

Oni so ubogali. Sedaj so bile vse priprave končane in končno so odpeljali ubogega blagaj-

nika v ozko celico ter zaprli za njim vrata z močno ključavnico in zapahli. Tu si je oddahnil, bil je sam.

Mislil je, da je res sam; saj ni vedel, da je ječa prozorna in da sedi jetnik v njej kakor hrošč pod povečalnim steklom raziskovalca. Ni vedel, da imajo stene vedno odprta ušesa, line v vratih vedno odprte oči in je bil tako prepričan, da je sam, da je izlil ves svoj ponos v potok solza ter odložil svojo brezbržno masko.

Kakor ogenj, ki je že dolgo tlel pod pepelom in posušil vse okrog sebe, kar se lahko vname ter nenadno buhne izpod pepela, tako je izbruhnila sedaj njegova zadržana jeza in z vso besno silo. Vpil je, preklinjal, razbijal po steni s pestmi, da si je ranil roke in se je obnašal v svoji brezumni in brezmočni besnosti, kakor vjeta divja zver, ko se prebudi iz prvega omočenja; Prosper Bertomy ni bil oni človek, za katerega se je skušal izdajati.

Ta na zunaj očalni, hladni in nekoliko pretirano zunanji mož je imel vroče strasti in isker značaj. Nekega dne, — bil je nekako štiriindvajset let star, — ga je prišla častihlepnost. Njegove želje so mu tlačile ozke razmere, okrog sebe pa je videl same bogataše in jih je zavidal. Zasladoval je izvor in rodbine onih v izobilju živčnih finančnih veličin ter našel, da je začela večina z manj, kakor on.

(Dalje sledi.)

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavnica: Din 60.000.000. Rezerva: Din 30.000.000.

Podružnice:

Bled	Jesenice	Prevalje
Cavtat	Korčula	Sarajevo
Celje	Kotor	Split
Dubrovnik	Kranj	Šibenik
Ercegovci	Ljubljana	Tržič
Jelsa	Maribor	Zagreb
	Metković	

AMERIKANSKI ODDELEK.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst. Opatija, Zadar.
FRANK SAKSER STATE BANK: Cortlandt Street 82, New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.